

Μαθητική παράσταση του έργου «Η Μάνα Κουράγιο και τα παιδιά της» του Μπέρτολτ Μπρεχτ

Το παρακάτω κείμενο αφορά την παράσταση του έργου *Η Μάνα Κουράγιο και τα παιδιά της* του Μπέρτολτ Μπρεχτ, που ανέβασε η θεατρική ομάδα του Λυκείου Βεργίνας Κύπρου

«Μάνα Κουράγιο»

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η ΜΑΝΑ ΚΟΥΡΑΓΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ»

Συνοπτική εργοβιογραφία - Μ. Μπρεχτ

Ο Μπέρτολτ Μπρεχτ (Bertolt Brecht, 10 Φεβρουαρίου 1898 – 14 Αυγούστου 1956) είναι Γερμανός δραματουργός, σκηνοθέτης και ποιητής του 20ου αιώνα. Θεωρείται ο πατέρας του «επικού θεάτρου» (Erisches Theater) στη Γερμανία.

Κατά τη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, συνάντησε και δούλεψε με το συνθέτη Χανς Έισλερ και ανέπτυξαν φιλία ζωής. Γνώρισε και τη Χέλενε Βάιγγελ, τη δεύτερη γυναίκα του, που τον συνόδευε αργότερα στην εξορία μέχρι το τέλος της ζωής του. Το 1933, με την άνοδο του Ναζισμού στη Γερμανία, αυτοεξορίστηκε μέχρι το έτος 1948. Έζησε πρώτα στη Δανία και τη Φινλανδία και μετά στις ΗΠΑ, καθόλη τη διάρκεια του πολέμου. Στη Μόσχα εξέδωσε, σε συνεργασία με άλλους Γερμανούς συγγραφείς, το περιοδικό «Η Λέξη» (Das Wort). Στην Αμερική, όπου έζησε το κύριο μέρος της ζωής του, δέχθηκε έντονες διώξεις από το μακαρθικό καθεστώς. Μετά το τέλος του πολέμου, εγκαταστάθηκε στη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας. Το 1950 εκλέχτηκε μέλος της Ακαδημίας Τεχνών.

Ανάμεσα στα έτη 1937 και 1945 έγραψε τα σπουδαιότερα έργα του: «Η Ζωή του Γαλιλαίου» (1937-39), «Η Μάνα Κουράγιο και τα Παιδιά της» (1936-39), «Ο καλός άνθρωπος του Σετσουάν» (1935-41), «Ο Κύριος Πούντιλα και ο Υπηρέτης του Μάττι» (1940), «Η Άνοδος του Αρτούρου Ούι» (1941), «Τα οράματα της Σιμόνης Μασάρ» (1940-43), «Ο Σβέικ στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο» (1942-43) και «Ο Καυκασιανός Κύκλος με την Κιμωλία» (1943-45). Το 1944 γράφει το έργο «Η ιδιωτική ζωή της κυρίαρχης φυλής», μια άτεγκτη κριτική της ζωής στη Γερμανία, υπό το καθεστώς του εθνικο-σοσιαλισμού.

Τα παιδιά μιλούν για τον ρόλο τους

Χάρηκα όταν μου προτάθηκε να υποδυθώ τον ρόλο της Μάνας Κουράγιο. Είναι αλήθεια ότι ο ρόλος ήταν πιο δύσκολος απ' ό,τι φαντάστηκα. Πρόκειται για μια μάνα που ζει και μεγαλώνει τα παιδιά της σε δύσκολες και σκληρές εποχές. Κάνει το παν, για να επιβιώσει και να συντηρήσει τα παιδιά της. Επωφελείται ακόμα και από τον πόλεμο! Πραγματικά δυσκολεύτηκα να την καταλάβω. Συχνά δεν μπορούσα να εξηγήσω και να δικαιολογήσω τις πράξεις και τις σκέψεις της. Έχει τόση δύναμη, τόσο κουράγιο και είναι τόσο πολυμήχανη, που προκαλεί αναμφισβήτητα θαυμασμό! Ο ρόλος αυτός ήταν ο καλύτερος που ανέλαβα σε όλα τα χρόνια της μαθητικής μου ζωής.

Αριάνα Ιωάννου – Μάνα Κουράγιο

Ο ρόλος που υποδύομαι είναι της μουγγής κόρης, Κατρίν. Πραγματικά ήταν μια μεγάλη πρόκληση για μένα. Στην αρχή βέβαια νόμιζα ότι ήταν ένας εύκολος ρόλος, αφού δεν είχα να μάθω καθόλου λόγια. Στη συνέχεια όμως συνειδητοποίησα πως το να μην έχει λόγια ο ρόλος, είναι ακόμη δυσκολότερος. Αυτή ήταν και η πρόκληση για μένα. Τα μάτια, το πρόσωπο, τα χέρια, όλο το σώμα μου έπρεπε να μιλήσει, να εκφραστεί. Για μένα ο ρόλος αυτός ήταν πραγματικά μια ξεχωριστή και αξέχαστη εμπειρία.

Κατερίνα Αγγελή - Κατρίν

[...]

Υπόθεση, κριτική αποτίμηση και επικαιρότητα του έργου

Ο Μπέρτολτ Μπρεχτ γράφει το αντιπολεμικό αυτό αριστούργημα στο διάστημα του μεσοπολέμου, εκφράζοντας μια κραυγή αγωνίας για τον επερχόμενο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Άννα Φίρλιγκ, γνωστή με το όνομα Μάνα Κουράγιο, κεντρικός χαρακτήρας του έργου, δεν είναι μια συνηθισμένη ηρωίδα. Πρόκειται για μια γυρολόγισσα που με τον αραμπά της, μαζί και τα τρία παιδιά της, περιφέρεται στα πεδία των μαχών της ρημαγμένης Ευρώπης. Πουλιάει τρόφιμα, ποτά και βασικές προμήθειες στα αντίπαλα στρατόπεδα, για να επιβιώσει και να προστατεύσει τα παιδιά της. Αυτή η πλευρά της, προκαλεί τη συμπάθειά μας. Ο συγγραφέας όμως δε θέλει να αγνοήσουμε την άλλη της πλευρά. Η Μάνα Κουράγιο μιλά για τον πόλεμο σαν να ήταν ευλογία και επιβιώνει σαν επιχειρηματίας, εκμεταλλευόμενη τον πόλεμο. Με το δικό της τρόπο, κάνει δηλαδή, εκείνο που κάνουν οι στρατοί: επιβιώνουν σε βάρος των άλλων.

Η Μάνα Κουράγιο τριγυρνά από χώρα σε χώρα, ακολουθώντας στρατιωτικά τάγματα στην περίοδο του 30ετούς πολέμου (1618-1648). Δεν είναι με το μέρος κανενός, παρά μόνο με το μέρος του εμπορικού κέρδους. Ο πόλεμος γι' αυτήν είναι μια ευκαιρία να αγοράζει φθηνά και να πουλά ακριβά.

Το μήνυμα είναι απλό και σαφές. Ο πόλεμος είναι μια μηχανή που συνθλίβει τους πάντες, εκτός από εκείνους που βρίσκονται στην κορυφή. Η Μάνα Κουράγιο, όπως κάθε μάνα, προσπαθεί να προφυλάξει τα παιδιά της από τα δεινά του πολέμου και κάνει το παν, για να εμποδίσει τη στρατολόγηση των γιων της. Από την άλλη όμως, η ίδια και η οικογένειά της ζουν από αυτόν τον πόλεμο! Από την αρχή κίόλας του έργου ένας λοχίας θα την προειδοποιήσει πως «αν θέλεις από τον πόλεμο να ζήσεις, τον οβολό σου μην του τότε στερήσεις».

Έτσι, παρόλο που η Μάνα Κουράγιο «παίζει» σύμφωνα με τους κανόνες του παιχνιδιού (πολέμου), εντούτοις θα τιμωρηθεί πολύ αυστηρά, καθώς οι στόχοι της θα ανατραπούν βίαια. Χάνει το ένα μετά το άλλο και τα τρία παιδιά της, για να καταλήξει στο τέλος του έργου μόνη, χωρίς να της έχει απομείνει τίποτα, εκτός από το αδάμαστο πνεύμα της. Ο μεγάλος δραματουργός επιδίωκε πάντοτε στα έργα του και τον αιφνιδιασμό της πολιτικής συνείδησης του σκεπτόμενου θεατή. Μπορεί οι άνθρωποι να είναι θύματα μεγάλων ιστορικών διαδικασιών που τους συντρίβουν, όμως με ό,τι κάνουν, συμβάλλουν σ' αυτή τη διαδικασία. Σύμφωνα με τον Μπρεχτ, επιβάλλεται να αντιδρούμε στη φρίκη που υπάρχει γύρω μας, όχι με το να παραδέρνουμε στον οίκτο, αλλά χρησιμοποιώντας το μυαλό μας, για να σκεφθούμε πέρα από εκείνα τα γεγονότα που διαδραματίζονται πάνω στη σκηνή, με τρόπο που να φεύγουμε από την παράσταση ικανότεροι να αλλάξουμε τον κόσμο.

Στο έργο εφαρμόζεται η τεχνική της αποστασιοποίησης. Πώς να μην υπάρχει άλλωστε, αφού ο Μπρεχτ είναι ο εμπνευστής της; Με την τεχνική της αποστασιοποίησης ο θεατρικός συγγραφέας θέλει να κάνει σαφές στο θεατή ότι είναι εκεί, για να βλέπει «θέατρο» και μόνο θέατρο. Θέλει να μην «ταυτίζεται».

Μια αντιπολεμική παράσταση είναι πάντοτε επίκαιρη. Ειδικά εφέτος, που εναρμονίζεται και με τον επαναλαμβανόμενο για δύο συνεχή χρόνια σχολικό στόχο του Υ.Π.Π.: «Καλλιέργεια κουλτούρας ειρηνικής συμβίωσης ... για απαλλαγή από την κατοχή». Η αποψινή παράσταση αποτελεί την κορωνίδα σειράς δραστηριοτήτων του Λυκείου Βεργίνας για την προώθηση του συγκεκριμένου στόχου. Με καθυστέρηση, πιστεύουμε 48 χρόνων, προωθεί η κυπριακή πολιτεία την πολιτική της συνύπαρξης, γιατί, όπως πλείστε φορές τονίσαμε, εάν η καλλιέργεια του πνεύματος του στόχου εντασσόταν στα σχολεία από την επομένη της εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, δηλαδή το 1960, πολλά μετα-ανεξαρτησιακά δεινά ο κυπριακός λαός, Ε/Κ και Τ/Κ, ίσως θα τα απέφευγε.

[Ιστοσελίδα του Λυκείου Βεργίνας Κύπρου](#)

Ασκήσεις

1. Με ποιον τρόπο φαίνεται ότι «διάβασε» η θεατρική ομάδα το έργο; Νομίζετε ότι προσπάθησε να σεβαστεί τις αρχές του επικού θεάτρου που εισήγαγε ο Μπρεχτ; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.
2. Προσέξτε ότι τόσο η μαθήτρια που υποδύθηκε τη μάνα, όσο και η μαθήτρια που υποδύθηκε τη μουγγή κόρη αναφέρονται στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Πώς θα το σχολιάζατε αυτό; Νομίζετε ότι είναι καλό να αναλαμβάνουν οι μαθητές τόσο απαιτητικούς ρόλους; Να επιχειρηματολογήσετε υπέρ και κατά.
3. Πού οφείλεται η επικαιρότητα της παράστασης σύμφωνα με το κείμενο;
4. Η συγκεκριμένη παράσταση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο εκδηλώσεων με έναν εκπαιδευτικό και κοινωνικό στόχο: την προώθηση της ειρηνικής συμβίωσης των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων στο νησί. Σε τι συνίσταται, κατά τη γνώμη σας, η δύναμη του θεάτρου για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου;
5. α) Να συζητήσετε στην τάξη σχετικά με την επιλογή θεατρικών έργων για μια σχολική παράσταση. Με ποια κριτήρια νομίζετε ότι είναι καλό να γίνεται η επιλογή; Να καταγράψετε τα κριτήρια που συναποφάσισε η τάξη.
β) Να εργαστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα αναλάβει να διαβάσει ένα ή περισσότερα θεατρικά έργα και θα τα παρουσιάσει στην ολομέλεια. Η παρουσίαση θα αναφέρεται στον συγγραφέα του έργου, στην υπόθεση, στους ρόλους και στην καταλληλότητα των έργων για σχολική παράσταση, σύμφωνα με τα κριτήρια που θα θεσπίσει η τάξη. Στην ιστοσελίδα του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση μπορείτε να βρείτε έναν [κατάλογο προτεινόμενων θεατρικών έργων](#).
6. Να διαβάσετε το έργο *Η Μάνα Κουράγιο και τα παιδιά της* και να συζητήσετε τις εντυπώσεις σας. Δοκιμάστε να σκηνοθετήσετε και να παίξετε κάποια αποσπάσματα. Μπορείτε να δείτε και ένα βιντεοσκοπημένο απόσπασμα από την [παράσταση του έργου «Μάνα Κουράγιο»](#), που ανέβηκε στο Εθνικό Θέατρο σε σκηνοθεσία Κώστα Τσιάνου, με την Αντιγόνη Βαλάκου στον ρόλο της Μάνας Κουράγιο.

ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

[Μάνα Κουράγιο. Μπέρτολτ Μπρεχτ](#)

Αν ενδιαφέρεστε για παραστάσεις έργων του Μπρεχτ, μπορείτε να ανατρέξετε στο [αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#), όπου υπάρχει σχετικό υλικό.